

Model Bouterse? Over een einde en een nieuw begin.

door Brede Kristensen

Deze week kwam een einde aan 44 jaar waarin Desi Bouterse de Surinaamse politiek in gijzeling hield. Wat een opluchting voor veel Surinamers dat hij er niet langer is. Trouwe aanhangers zijn geschokt. Wie kan hem vervangen, vragen ze zich vertwijfeld af? Hopelijk niemand. Even terug naar een halve eeuw geleden, toen Bouterse nog bekend stond als een talentvolle militaire sportinstructeur. Na jarenlang in Nederland te hebben gewerkt, keerde hij in 1975 terug naar Suriname, vlak voor de onafhankelijkheid.

Hij werd legerleider. In 1980 pleegde hij samen met Roy Horb een staatsgreep. Dingen gebeuren nooit zomaar. Reden voor ontevredenheid was er zeker. De eerste Surinaamse regering van het onafhankelijke Suriname had er onder premier Henck Arron een potje van gemaakt. Daarnaast waren er ontwikkelingen in de regio, die Bouterse het gevoel gaven zich op de juiste weg te bevinden. In 1979 wierp Daniel Ortega het corrupte regiem van Anastasio Somoza in Nicaragua omver. Enkele maanden eerder wist de op Aruba geboren Maurice Bishop een staatsgreep in Grenada te plegen. Ook Grenada werd geteisterd door corrupt bestuur. Suriname kon niet achterblijven, vond Bouterse

De kracht van het voorbeeld is enorm. De geschiedenis verrast zelden met volstrekt unieke gebeurtenissen. Veranderingen en omwentelingen zijn meestal het gevolg van twee sporen die elkaar raken. Onzekere en gespannen omstandigheden, als gevolg van slecht functionerende en verouderde structuren. Plus het voorhanden zijn van voorbeelden die tot de verbeelding spreken hoe het anders kan. Bouterse was zeer onder de indruk van Bishop.

De staatsgreep in 1980 kon aanvankelijk op enige steun van de Surinaamse bevolking rekenen, maar toen bleek dat de militairen er niets van maakten, sloeg de stemming om. In maart 1982 werd een tegencoup gepleegd, die mislukte. Kort daarna vond een ontmoeting plaats tussen Bouterse en Bishop. 'Tegenstanders dienen resoluut te worden geëlimineerd', hield Bishop hem voor. Precies wat

Bouterse een half jaar later, begin december 1982 besloot te doen: 15 gruwelijke executies, waarna Bouterse zich ontpopte als een banale dictator en moordenaar. Overigens werd Bishop zelf in 1983 door de duistere Bernard Coard in Grenada geëxecuteerd.

Jaren later vertelde een in Amsterdam opgeleide Surinaamse politicoloog mij dat hij Bouterse had voorgehouden dat het 'doodnormaal' is dat revoluties tegenstanders executeert..... Dat had hij geleerd van zijn leermeester professor W.F. Wertheim die met taaie volharding de prestaties van Mao Zedong prees met veronachtzaming van de tientallen miljoenen slachtoffers: 'Je kunt je niet van het koloniale juk bevrijden zonder de verdedigers ervan uit de weg te ruimen.....'.

Het is onmogelijk exact aan te geven onder invloed van welke factoren en omstandigheden onze geest zich ontwikkelt. Maar ieder mens is beïnvloedbaar. Denkend aan Bouterse slaat de schrik me om het hart hoezeer voorbeelden en woorden een mens kunnen misvormen. Omgekeerd kan gelukkig ook. Onze keus voor bepaalde personen als voorbeeld blijft niet zonder gevolgen. Datzelfde geldt voor woorden en gedachten. De conclusie is dat we met onze persoonlijke presentie en met de woorden die wij spreken, een zekere verantwoordelijkheid dragen jegens medemensen. Plus dat we voorzichtig moeten zijn wie tot voorbeeld te nemen.

In Suriname zal de invloed van Bouterse nog lang merkbaar blijven, hopelijk als waarschuwing en niet als toonbeeld. Onvoorstelbaar dat kritische commentatoren zich uitsloven positieve dingen over Bouterse te schrijven, onder het mom van 'over de doden niets dan goeds'. Bouterse heeft levens van veel mensen verwoest en de Surinaamse geschiedenis op een gitzwarte bladzijde getrakteerd. Een condoleanceregister voor deze mislukte 'vader des vaderlands' is schokkend.

Momenteel wemelt het in de wereld van Bouterse-achtige politici, die elkaar tot miserabel voorbeeld zijn. Hopelijk scheidt het vertrek van Bouterse ruimte om eindelijk stil te staan bij een andere opmerkelijke Surinaamse politicus Jagernath Lachmon (1916-2001), ooit de langst zittende parlementariër ter wereld. Hij was een verbinder bij uitstek en bovendien een denker die creatief nadacht over de essentie van wat hij 'verbroederingspolitiek' noemde. Een nieuw begin voor

Suriname zou hij kunnen inluiden. Op hem zou Suriname trots moeten zijn. Niet alleen binnen, ook buiten Suriname verdient Lachmon's model alle aandacht en navolging. Dat zou 2025 tot een mooi jaar maken.

*] Zie E.G.Gonesh, 'Jagernath Lachmon, Verbroederingspolitiek in Suriname', 2015 (Lachmon's model is vergelijkbaar met Arend Lijphart's bekende 'pacificatiemodel')

Bron: *Amigoe*, 27 december 2024